

REDACTOR
M. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ - JUDEȚUL ALBA DE JOS

MANUSCRISELE NU SE
= INAPOIAZĂ. =

Unitatea

Foaie bisericească-politică. — Apare în fiecare Sâmbătă.

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 120 Lei
Pe 6 luni . . . 60 Lei
Pe 3 luni . . . 30 Lei

Numărul 2.50 Lei

Pentru inserate se plătește 4 lei de șir garmond
La publicările ulterioare se socotește taxa jumătate

Serbările din Munții apuseni.

Proslăvirea lui Avram Iancu — Ardealul românesc și serbările — Ședința solemnă a „Asociațiunii” — Participarea Blajului nostru.

Mii de capete s'au închinat Dumineca recută în fața mormântului dela Tebea, pen- nica a doua zi să încunjoare cu cea mai mândă emoție sufletească umila casă munte- nască dela Vidra de sus, unde, acum o sută de ani, a văzut lumina zilei mândrul „Craiu al munților”, Avram Iancu.

Faptele de vitejie neîntrecută ale acestui minunat „om de acțiune”, cum atât de nimerit l-a caracterizat la Câmpeni pâr. Agârbiceanu, l-au înscris demult numele pe una din cele mai frumoase pagini ale istoriei românismului ardelean. Și dacă prin puterea cântecului po- poral Iancu a ajuns deadreptul un erou le- gendar, serbările centenare de acum, din pri- lejul cărora întreagă presa românească a în- chinat coloane și chiar numeri întregi memoriei lui, au făcut ca scumpul lui nume să treacă pentru totdeauna în conștiința întregului neam românesc, ca unul ce nu poate fi pronunțat decât cu admirația cea mai profundă și cu respectul datorit singur marilor izbăvitori de noroade.

Afară de statornicirea unei glorii atât de curate a neamului nostru, serbările din Munții Apuseni au mai avut darul de-a ridica, într'un chip foarte însemnat, și prestigiul „Asociațiunii” noastre culturale dela Sibiiu. Serbările au fost opera ei. Și aceasta nu numai pentru că ea le-a inițiat, dar mai ales pentru că fără patronajul ei, guvernul nu putea să aducă — din grave motive politice, a căror îndreptățire nu o discutăm aici — la închinare Ardealul românesc, reprezentat prin partidul lui național, care prin rostul șefului său a declarat că alături de actualul guvern nu poate să stea nici măcar la această serbare, atât de proprie Ardealului nostru.

Premise acestea, dăm aici mai jos un scurt rezumat al serbărilor înseși, din care, firește, n'am putut omite contribuția des- tul de neînsemnată, dar sinceră și curată, pe care Blajul nostru a adus-o memoriei Celuice atât de minunat a știut să se inspire din spiritul lui dătător de viață.

Prezintă.

Pentru a nu scăpa nici un moment al ser- bărilor, lumea s'a adunat încă de Sâmbătă în jurul mormântului dela Tebea, așa că comisiile de încartiruire au avut ce lucra cu plasarea oaspeților sosiți din toate părțile țării. Încă nu era ziua serbărilor și totuși cimitirul din jurul biseriței din Tebea a fost locul unui continuu pelerinaj a celor care veneau să se închine, încăr- când mormântul atât de scump tuturor cu mormane de flori.

Adevăratul program al serbărilor s'a înce-

put Duminecă dimineața, încă înainte de sosirea Suveranilor și altor înalți demnitari ai țării,

La Baia de Criș.

Aici d. ministru Lăpedatu a desvelit în fața re- prezentanților »Astrei« un bust alui Iancu, ridi- cat din inițiativa unui comitet local, așezat în apropierea casei unde și-a închis eroul nostru ochii pentru vecie. Acelaș comitet s'a îngrijit ca pe această casă să se așeze o tablă come- morativă, purtând următoarea inscripție: »In proprietatea acestei case s'a stins din viață, la 10 Septembrie 1872, gloriosul conducător militar al Românilor ardeleni în revoluția anilor 1848—9, AVRAM IANCU. S'a așezat această placă co- memorativă în anul 1924, cu prilejul serbării centenarului nașterii sale de către populația ro- mânească pioasă și recunoscătoare din Baia de Criș«.

Serbarea dela Tebea.

Abia s'a terminat festivitatea desvelirii a- cestor monumente dela Baia de Criș și lumea a trebuit să alerge la noua haltă a căilor ferate »Avram Iancu« din fața Tebei, pentru a primi pe Suveranii țării, cari veneau și ei, cu întreagă familia domnitoare, să se închine în fața mor- mântului sfânt. Cu ei împreună a venit și înal- tul lor oaspe amiralul Beatty, șeful marinei en- gleze, însoțit de soția și o fată a lui, ambele în costume naționale române, purtate de altfel și de toate principesele noastre, în frunte cu M. Sa regina Maria.

Drumul până la cimitir, vre-o 800 de pași, l-a făcut toată lumea pe jos, arătând și prin a- ceasta respectul datorit marelui mort al națiunii. A urmat apoi parastasul slujit de pâr. mitropo- lit Bălan al Sibiiului, însoțit de 36 preoți, câți se spune că ar fi slujit și la prohodul din 1872. Răspunsurile au fost date de corul studenților crișeni. Afară de arhierul pontificante, au mai vorbit ministrul Lăpedatu și un student dela Cluj, arătând fiecare din punctul său de ve- dere ce a însemnat Iancu pentru noi și cari sunt învățăturile și pildele luminoase ce se des- prind pentru următorime din viața lui sbuciu- mată.

M. Sa Regina a presărat apoi flori pe mormintele, în fața cărora a defilat pe urmă, ceasuri întregi, mulțimea imensă, care venise la această pioasă serbare. În acest timp Suveranii și însoțitorii au plecat la Baia de Criș, pentru a vedea locul unde s'a săvârșit marele erou, precum și monumentele ridicate acolo în me- moria lui.

Întorși de aici, s'a luat masa într'un pavil- ion construit în apropierea cimitirului, care afirmative va fi adaptat pentru o casă de oas-

peși. La acest banchet a vorbit întâiu primmi- nistrul I. C. Brătianu, căruia i-a răspuns M. Sa Regele în cuvinte de-un profund înțeles, pe cari le dăm în întregime la alt loc al acestui număr.

Ședința festivă a partidului național.

În timpul, când Maiestățile Lor și oaspeții dela Tebea au făcut prin munți, peste Brad și Abrud, drumul la Câmpeni unde avea să se țină serbarea Asociației, comitetele partidului național și oaspeții cari n'au putut merge la Tebea, au ținut o ședință solemnă, la care afară de d. Iuliu Maniu, au vorbit pâr. pretopop Gomboș, o rudă alui Iancu, pâr. Agârbiceanu, d. Voicu Nițescu și profesorul I. Lupaș. Mulțimea, care cu încetul a umplut, în sensul literal al cuvân- tului, curtea școlii din Câmpeni, unde s'a ținut festivalului, a dat acestei întruniri caracterul unei frumoase serbări populare, care a întregit foarte bine programul original, ținut pe alocurea în cadre prea oficiale.

Dela ședința partidului național toată lu- mea a grăbit întru întâmpinarea Suveranilor, a căror intrare în Câmpeni a fost un adevărat triumf al ideii, că răsplata faptelor bune poate, ce-i drept, să întârzie, dar că ea totuși trebuie să vină odată. Eroismul lui Iancu și a tovară- șilor săi de arme ignorat de împărăția austriacă, care s'a destrămat de atuncia, este, iată, răsplă- tit din belșug de un neam întreg, în frunte cu scumpii săi domnitori!

Prinosul Asociațiunii.

Centrul serbărilor oficiale a fost ședința solemnă a Asociațiunii, ținută sub prezidiul M. Sale Regelui, președintele ei de onoare, într'un mare pavilion construit anume în scopul acesta în piața Câmpenilor.

Primul cuvânt l-a spus aici președintele Vasile Goldiș, relevând în special efectele cul- turale ale mișcărilor dela 1848, între cari este a se număra, poate chiar în primul loc, Asocia- țiunea, care are azi onoarea de a fi prezidată de Regele glorios al României întregite. Răs- punsul nimerit al M. Sale Regelui, care drept recunoștință pentru luptele eroice ale Moșilor a ținut să întemeieze o fundațiune de 100,000 Lei pentru băieții cari vreau să învețe meserii ale acestora, îl dăm de asemenea în întregime la »Foița« acestui număr. După o conferență mai lungă și cam plicticoasă a prof. Dragomir dela Cluj au urmat apoi omagiile ambelor biserici românești, talmăcite frumos de mitropolitul pri- mat Miron Cristea și de I. Preasfințitul nostru mitropolit Vasile, a cărui vorbire sperăm s'o putem da întreagă în numărul proxim. Alte două cuvântări, ale arhiepiscopului Gurie în numele Basarabiei și a d'ui O. Goga în numele Academiei române, au încheiat minunata cu- nună de flori ale cugetării și simțirii românești adusă din partea Asociației noastre ca prinos Celuice, putem zice cu drept cuvânt, »viață i-a dat din viața lui«.

La orele 9 sara s'a dat apoi în acelaș pavilion, tot sub egida „Asociațiunii“, o frumoasă reprezentație teatrală, la care s'a jucat »Doamna munților«, un episod istoric scris de d. I. U. Soricu.

Pe muntele Găina.

Luni dimineața la orele 8, lumea a plecat la Vidra nașterii lui Iancu, pentruca de aici să urce muntele Găina, pe vârful căreia s'a ridicat o »Troică« de pomenire și unde avea să se boteze batalionul 5 vânători cu numele »Avram Iancu«.

Suișul s'a făcut din partea tuturor pe cai mărunți de munte ai Moșilor și dacă drumul de câteva ceasuri a fost poate obositor pentru cei neobișnuiți cu călăritul, priveliștea minunată ce se îmbie de pe acest vârf de munte a răsplătit din greu orice oboseală a drumului.

Frumoasa Troică de piatră, lucrată după modele de cruci vechi românești, așezată pe un soclu masiv de 1 metru înălțime, are această inscripție: »Înălțatu-s'a această sfântă cruce întru amintirea nemuritorului erou al Munților AVRAM IANCU cu prilejul serbării centenarului nașterii sale. Și s'a sfințit în ziua de 1 Septembrie 1924, în prezența M. Sale Regelui Ferdinand I și a reprezentanților Națiunii române întregite și recunoscătoare«. Sfințirea ei s'a făcut prin trei arhieriei, în frunte cu mitropolitul-primat Cristea.

După impresionanta solemnitate a botezării batalionul 5 vânători cu numele »Avram Iancu«, la care a vorbit M. Sa Regele și ministrul de război gen. Mărdărescu, a urmat o mare horă românească, care a durat mai bine de un ceas, jucând și membri familiei domnitoare, în frunte cu regele. S'a luat apoi o masă câmpenească, după care lumea a început să coboare de nou la Vidra, unde avea să se facă

Inaugurarea Muzeului național „Avram Iancu“.

În timpul cât au decurs festivitățile de pe Găina, jos la casa lui Iancu s'a adunat o mulțime de câteva zeci de mii de țărani, care așezată pe dealul din fața casei, forma un imens și admirabil amfiteatru, care multă vreme nu se va uita de ceice au avut norocul să-l vadă.

După coborirea Suveranilor și a celorlalți oaspeți, pe la orele 6 sara s'a făcut și aici o o slujbă religioasă, pontificată de episcopul Ivan dela Cluj, care a și ținut primul cuvânt. I-a răspuns președintele Asociațiunii, mulțumind tuturor pentru onoarea ce-au făcut-o Asociației prin participarea lor la aceste serbări și predând »Muzeul« în grija președintelui despărțământului Abrud, care, la rândul său, a promis că va îngriji cu pietate acest măreț mauselou al națiunii române.

A urmat vizitarea Muzeului, după care Maiestățile Lor, în uralele mulțimii, au părăsit Vidra, îndreptându-se prin Câmpeni la Turda, unde au depus o coroană pe mormântul lui Mihaiu Viteazul, urcând apoi trenul regal pentru Cluj.

Incheterea serbărilor

s'a făcut, a treia zi Marți, la Cluj, unde Maiestățile Lor au sosit pe la orele 10, primiți fiind cu multă însuflețire de populația satelor românești din jurul Clujului, cari au alergat întru întimpinarea iubiților Suverani.

Aici s'au ținut recepțiile oficiale, la cari delegația bisericii noastre a fost condusă tot din partea păr. mitropolit Vasile, iar după aceea s'a așezat în fața Teatrului Național piatra fundamentală a statuei lui »Avram Iancu«, care urmează să se ridice aici din obolul națiunii întregi. Serviciul religios a fost oficiat tot de arhieriei ortodocși în frunte cu mitropolitul primat, iar cuvântări au rostit ministrul cultelor și artelor d. Al. Lapedatu și generalul Petala, președintele acțiunii pentru ridicarea statuei.

A urmat defilarea armatei și un banchet în sala prefecturii, la care nu s'a spus nici un toast. Suveranii au vizitat apoi »Târgul de mostre«, iar la orele 5 au părăsit Clujul, ducând de pretutindeni cele mai frumoase impresii.

Participarea Blăjenilor.

Afară de I. Preasfinția Sa mitropolitul, al cărui rol la aceste serbări l-am relevat mai sus, Blaiaj a fost reprezentat într'un chip foarte demn printr'o întreagă serie de persoane, cari au ținut să aducă prinosul lor de recunoștință atât la mormântul dela Tebea, cât și la casa dela Vidra.

Între ei remarcăm cu deosebire pe profesor pictor Flaviu C. Domșa, care pentru acest prilej a pregătit un minunat tablou intitulat »Munții noștri aur poartă...«, care expus într'o sală a băncii »Dacia« din Câmpeni, unde s'a aranjat o interesantă expoziție de industria lemnului din Munții apuseni, a atras atențiunea M. Sale Reginei și astfel e merit să treacă în pinacoteca familiei noastre regale.

Afară de aceștia, Blaiaj a trimis la serbări și o echipă de cercetași ai cohorței »Simeon Bărnăuțiu« care a participat la toate serbările depunând o frumoasă cunună de lauri la statuia dela Baia de Criș. Cu acest prilej comandantul cohorței d. prof. Dr. Coriolan Suciuc a rostit următoarele cuvinte:

»Ție erou fără prihană, Ție Bayard al națiunii române, Ție, al cărui suflet mare planează și azi peste Câmpul libertății, pe care l-ai sfințit prin prezența ta la 3/15 Maiu 1848, îți depunem din partea bătrânelor școli din Blaiaj, și din partea cohorței de cercetași care poartă numele fratelui Tău de cruce Simion Bărnăuțiu, acest prinos de pioasă recunoștință. Fie-ți amintire binecuvântată în veci!«

Dela Tebea, cercetașii noștri au luat-o pe jos direct pe muntele Găina, unde au ajuns înaintea Înălților oaspeți. Aici au format, în timpul binecuvântării, cordonul în jurul crucii comemorative, participând apoi la serbările dela Vidra. În drum spre Câmpeni, în apropiere de »Dealul Melcilor«, gornăștii cercetașilor blăjeni au dat ultimul onor familiei domnitoare, care reîntorcea dela serbări.

O moțiune care ne interesează. În ultimele zile ale lui August, aproape paralele cu serbările »Avram Iancu«, s'a ținut la Oradea mare al șasălea congres al »Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramurăș«.

Moțiunea care s'a primit în acest congres are privitor la aplicarea legii pentru învățământul primar de stat și următoarele părți, care ne interesează foarte de aproape în legătură cu situația viitoare a școlilor noastre confesionale:

II

La ședința festivă a Asociației în Câmpeni.

Din toată inima vă mulțumesc pentru călduroasele cuvinte, cu cari Ne întâmpinați în mijlocul Asociațiunii transilvănene pentru literatura și cultura poporului român și la rândul Meu salut cu deosebită dragoste pe toți membri Asociațiunii, mulțumindu-le încă odată pentru alegerea Mea ca Președinte de onoare.

Într'un chip fericit ați orânduit aici în Câmpeni adunarea din anul acesta, odată cu centenarul nașterii lui Avram Iancu, marele luptător din anii 1848 și 1849 pentru drepturile noastre naționale.

Cinstirea bărbăților însemnați cari și-au dat întreaga viață pentru binele obștesc este o sfântă datorie, căci altfel am arăta că n'am fi meritat să se jertfească pentru noi.

Cunosc frumoasa menire a Asociațiunii și felurile greutăți ce a întâmpinat în dezvoltarea ei.

Prin privilegiu de veacuri a fostelor stăpâniri poporul Român a rămas prin cultură în urma tuturor națiunilor conlocuitoare și numai cu mari jertfe din partea lui și cu devotamentul și răbdarea de apostoli a preoțimeii și cărturarilor s'a putut înjgheba în jurul bisericii câte un mic focar de lumină și mângâiere sufletească.

În cursul celor peste 60 ani de existență, Asociațiunea, cu toate piedicele ce a găsit în cale, a îndeplinit un important rol cultural. Frumosul Muzeu din Sibiu, importanta Enciclopedie

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

Cuvinte regale

— Rostite la serbările centenare „Avram Iancu“. —

I

In fața mormântului dela Tebea.

Cu înaltă însuflețire am venit împreună cu familia Mea spre a ne închina împrejurul legendarului gorun al lui Horia la mormântul lui Avram Iancu, marele luptător pentru drepturile naționale.

Mi-a fost dat Mie, Intâiul Rege al României întregite, să viu aici să consfințesc încheierea unui lung și dureros proces istoric, în care era vorba de revendicarea celor mai elementare drepturi de viață națională și de unitatea sufletească a celui mai vechiu și mai numeros popor din țara aceasta, care, pe lângă o muncă eistă, dăduse din sânul său stăpânitorilor de pe vremuri atâția viteji, atâția generali vestiți, ba încă și un mare rege.

Ai murit chinuit pe roată, tu nefericitule Horia, cu ai tăi! Iar tu, viteazule între viteji, Avram Iancu, închis-a-i ochii rătăcitor pe drumuri singur numai cu fluierul tău, cu sufletul întunecat și nemângâiat pentrucă-ți vedeai zădărnicită ținta luptelor tale! Și totuși jertfa voastră era sfântă, căci dreptatea s'a făcut, îndepli-

nindu-se înțeleapta vorbă a poporului: »Apa trece, pietrele rămân«.

Credința în suflete, răbdarea în muncă și cinstea în viață au adus această biruință a voastră, iubit popor al Munților apuseni.

Păstrați cu sfințenie aceste frumoase virtuți! Atâtea veacuri de împilare n'au putut șterge de pe fața voastră dârza și îndărătnica mândrie a unei rase pline de putere, care își așteaptă acum o bunăstare binemeritată.

Știu câte greutăți ați îndurat și de aceea dragostea și grija Mea părintească pentru îmbunătățirea vieții voastre materiale și culturale, vă este pe deplin asigurată.

Și-acum, întocmai precum la Putna lui Ștefan cel Mare făcui un călduros apel către toți fiii țării, ca mână în mână să desăvârșim organizarea și întărirea statului în România întregită, tot așa în fața umbrelor acestor eroi naționali ai Munților apuseni și ai întregului românism, mă îndreptez cu dragoste și stăruitor către toți, îndemnându-i să se gândească mereu la greaua răspundere ce apasă asupra generației noastre și la datoria imperioasă ce avem de a fi cinstitori și credincioși marilor jertfe ce s'au făcut în luptele din trecut și din zilele noastre pentru dobândirea drepturilor naționale.

În acest fel vom pași cu toții, într'o sfântă unire, la marea muncă pentru îndeplinirea destinelor țării după dorințele întregii suflări românești.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

„Principiul statisticii învățământului cuprinsă în art. 2 al legii învățământului să fie aplicat integral și cu toată rigoarea. Toate inscripțiile care mai denotă caracterul de școală confesională, să fie delimitate imediat. Să se excludă controlul oficial al organelor bisericesti asupra fostelor școli. Să se interzică publicarea de concurs de către organele bisericesti pentru posturile de învățători la acele școli. Toate atribuțiunile fostelor scaune școlare să treacă în competența nouilor comitete școlare oficiale. Învățătorii cari au servit la fostele școli confesionale românești, veniți acum de stat, să fie nelulburați în locuințele lor, până când se va tranșa chestiunea localurilor de școală între stat și biserică“.

Domnii învățători sunt deci — după cum apare din această moțiune — tot ce-i vechi, și fiindcă, se pare, tot se mai tem de reînvierea școlii confesionale române au ținut să mai lovească odată în autoritățile bisericesti, cari înțeleg să nu renunțe nici acum la o luptă impusă de înalte considerante de ordin moral, pentru cari atâta lume, în frunte chiar cu dd. membrii ai congresului dela Oradea-mare, nu prea are acum înțelegerea convenită.

Respectăm pe deplin convingerile pe cari le are cineva în această materie, dar ținem să spunem că gestul congresiștilor orădani putea să rămână.

Nu le face cinste!

Altă mentalitate.

— Glasul unui fruntaș ortodox —

Lupta confesională pornită dela Sibiu începe să trezească lumea ortodoxă mai înțelegătoare la sentimente mai bune. Tot mai des se aud în timpul din urmă glasuri cari desaproabă această luptă, ce nu aduce nici un bine bisericii ortodoxe, și cu atât mai puțin neamului nostru.

Astfel bundoară fruntașii ortodocși dela Arad, cari înțeleg, se vede, mai bine spiritul vremii, decât cei dela Sibiu, desaproabă pe față pe păr. dr. G. Ciuhandu, un om extrem de pătimas, care face adevarat sport din atacurile sale contra bi-

sericii noastre unite cu Roma. Cutriând satele, acest domn nu vorbește poporului despre Dzeu, ori despre mântuirea sufletului, ci numai despre »uniati«, pe cari i-ar înghiți într'o lingură de apă, dacă ar putea.

In No. 22 din »Voința Poporului« dela Arad, un fruntaș al bisericii ortodoxe de acolo a ieșit cu părerile sale și în publicitate, scriind sub titlul »O conferență de care n'avem nevoie« următoarele șire cari merită a fi reținute:

Cu ocaziunea sfințirii clopotelor din Nădlac în 25 i. c. Dl Dr. Ciuhandu, referentul consistorului din Arad a ținut o conferență cu menirea ca să convertească pe greco-catolicii la gr.-ort.

Noi nu putem aproba astfel de conferințe și vorbiri cari duc numai la ură între frații Români, fi acelulași neam, ură pe chestie de religie, confesiune, de regionalism, de clasă, ori chiar de partide politice.

Toți suntem Români, să ne dăm silința să fim toți cinstiți și să muncim pentru neam, țară și biserică cu dragoste adevărată și atunci nu este nevoie de conferințe agitatoare, cari de regulă au rezultat contrar, ori, cum amintim mai sus, involuntar duc la ură și neînțelegeri cu urmări demultei prea grave.

Dacă este nevoie de o singură religie și de o conlucrare a tuturor claselor și partidelor politice spre binele și fericirea noastră a tuturor, să poștească conducătorii, fruntașii, să se sfătuiască ei între ei și să se înțeleagă când este vorba de o faptă pentru binele comun și fie siguri acei fruntași că noi îi urmăim cu toată inima, dar nu-i ascultăm cu plăcere nici pe unii nici pe alții, când vin să propovăduiască ura de orice fel ar fi ea, că dacă îi credem pe cuvânt, durere ar trebui să credem că ei, toți conducătorii, sunt niște hoji, pungăși, șarlatani, speculanți, cum spun ei unii despre alții; și apoi să ne ierte, dar lucrurile acestea nu le credem, că atunci ar fi și mai »vai« de țara și neamul nostru, dacă ar fi toate adevărate.

Noi am vrea să vie și unii și alții să ne învețe cinste și cum să ne iubim mai mult țara și neamul, iar nu cum să ne urâm unii pe alții.

Ei de! sunt mulți hoji și trădători în toate grupările, dar eu cred că sunt și buni și cinstiți și ici și dincolo!

Scumpilor noștri conducători! uniți-vă voi cei buni din toate partidele și apoi să vedeți cum vă urmează întreg neamul și cât de fericită poate fi în scurt timp țara noastră.

română, număroase publicațiuni și conferințe, dar mai ales bogata sa bibliotecă populară au contribuit mult la răspândirea culturii până în paturile cele mai adânci ale poporului.

Astăzi însă când vă stă înainte un câmp liber pentru desfășurarea întregii d-voastră activități, înzecite și insutite silințe suntem datori să desfășurăm ca să aducem și cultura poporului român la înălțimea la care darurile sale sufletesti îi dau tot dreptul.

Alătura de Liga culturală, căreia după realizarea idealului național — pentru care a dus lupte așa de memorabile —, marele nostru învățat și istoric, care a condus-o cu atâta râvnă, i-a dat îndrumări nouă menite pentru înfrățirea sufletelor prin cultură, și alătura de Fundațiunea culturală înființată de iubitul Nostru fiu, puteți pași mână în mână la desțelenirea ogorului nostru cultural și la ridicarea națiunii prin cultură.

Odată cu răspândirea culturii în popor, Asociațiunea își va urma opera de înfrățire în toate ținuturile României întregite prin acele încântătoare manifestări ale neîntrecutei noastre arte populare. Conducute etnografice cu feluritele industrii casnice și porturi naționale, cu minunatele coruri și dansuri populare, precum au fost acelea din primăvara trecută din București, răscolesc în inimile noastre cele mai adânci sentimente de frăție și de iubire de țară.

Ca un mic semn al dragostei Mele pentru Asociațiunea transilvăneană și în amintirea acestor serbări înălțătoare, în cursul cărora am fost în-

conjurați cu atâta sinceră iubire și cald entuziasm, dăruiesc suma de una sută mii lei, cu care Asociațiunea să înființeze un fond pe numele Nostru, iar venitul să se întrebuințeze pentru ajutorarea tinerimei la învățarea meseriilor și a industriei casnice.

Din tot sufletul Vă urez spor bun la muncă.

III

Către batalionul 5 vânători pe muntele Găina

Ostași,

Cinstea care vi-se face astăzi, când batalionul vostru capătă numele celui mai mare erou național, trebuie să vă umple sufletele de mândrie.

Sunt sigur că veți ști să purtați cu demnitate numele acestui erou, care trebuie să vă fie un continuu îndem spre fapte mari și frumoase. Am avut, și voi avea totdeauna cea mai mare încredere în armata noastră, care prin faptele ei de arme și prin sufletul mareț ce o animează a știut să câștige respectul întregii lumi.

Vă felicit pentru onoarea, ce vi-s'a făcut și sunt sigur, că veți purta cu cinste numele marelui Avram Iancu.

Citiți și răspândiți:

□ „UNIREA!“ □

Fii buni ascultați-ne, dacă sunteți cinstiți și buni; dacă nu, lăsați-ne toți în pace, că ne doare în deajuns și ne e rușine.

Cuvintele acestea ale fruntașului arădan n'au nevoie de comentariu.

ip.

Revistă bisericească.

În zilele de 27—9 August c. reuniunea arhidiecezană a ținut misiuni populare la Ocnița (păr. Dr. Augustin Tatar și păr. Victor Aaron), la Fildul de mijloc (păr. Dr. Ioan Coltor) și la Dumbrău (păr. Dr. Ioan Bălan și păr. Ioan Moldovan), unde s'a făcut și binecuvântarea bisericii. Reușite peste orice așteptare, aceste băi sufletești, la cari au participat prețutindeni și mulți intelectuali, au fost tot atâtea momente de însuflețire și adâncă mângâiere pentru toți câți au avut fericirea să le aibă.

Drumul apostoliei pe care-l face acum I. Preasfinția Sa păr. mitropolit Vasile în vizitația canonică începută în Munții apuseni, nu se va opri la Ofenbaia, după cum am arătat în numărul 34, ci va trece și în protopopiatul Indolului, pentru a se încheia cu vizitarea câtorva parohii cari țin de protopopiatul Aiudului. Itinerarul fixat pentru aceste protopopiate este următorul: Sălciua de jos (9 Sept.), Poșaga de jos, Surduc (10 Sept.), Iara, Bicalat (11), Băișoara, Muntele Băișoarei (12), Săcel, Filea de sus și Filea de jos (13), Lita română, Hășdate (14), Rachișul român, Ciurila (15), Șutu, Silvaș, Sâncraiu (16), Hășmaș, Șchiopi (17), Vălișoara (18), Poiana, Cacova Aiudului (19), Măgina, Aiudul de sus (20) și orașul Aiud (21), unde se va face și sfințirea bisericii. — Întreagă vizitația va ținea deci peste 3 săptămâni, atingând cu totul 36 de parohii. *

Din Gherla ni-se scrie, că pelerinajul dela Nicula, obișnuit a se ținea la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, a luat anul acesta proporții neatinse în trecut. Numărul credincioșilor, veniți în parte dela mari depărtări, se poate cifra la 15,000. Pentru mângâierea lor sufletească s'au slujit trei liturghii, ultima pontificată de însuși Preasfințitul Iuliu al Gherlei, care prin vorbirea ce-a ținut a întărit credința în atâtea inimi cari au alergat la picioarele Maicii Domnului. Cântările au fost susținute de corul bisericii noastre din Cluj, venit anume pentru această ocazie.

Numărul din 31 August al ziarului „Albina“ din București are un raport mai lung asupra congresului unionist din Velehrad, ținut pe la începutul lunii trecute. Arătându-se momentele principale ale congresului, la care au participat la vre-o 500 persoane, cu preferință dintre popoarele slave, se subliniază faptul, că prin acest congres s'a dat o nouă dovadă despre dorința vie și sinceră a Apusenilor de-a se apropia de Răsăritul creștin. Se mai relevă apoi tendințele de apropiere și cât mai deplină unificare a Slavilor de Nord și de Sud, în fața cărora ar trebui să se caute și la noi o orientare religioasă mai potrivită cu interesele noastre de neam și de rasă. De încheiere se insistă asupra importanței participării noastre la congresele internaționale de orice natură, spunându-se cu multă dreptate, că „locul acolo ne va fi, unde ni-l vom eluipa cu propria noastră pricepere“.

Ziarele maghiare înregistrează știrea, că conducătorii bisericii romano-catolice dela noi s'ar fi declarat împotriva concordatului plănuțit a se încheia cu Vaticanul, și aceasta pentru motivul, că purtându-se tratativele fără

consultarea acestei biserici, concordatul este considerat ca o stânjenire a independenței, pe care această biserică o are în România. — Nu știm, dacă această informație corespunde ori nu adevărului, dar în orice caz, ea ar trebui să dea de gândit celor, din parte românească, lucrează împotriva acestui aranjament, cerut de mari interese naționale.

Pela mijlocul luni trecute s'a ținut la Brunn al doilea congres catolic cehoslovac, o manifestare din cele mai puternice a conștiinței religioase cehoslovace și un vrednic răspuns de solidarizare cu ideile Romei papale, la uneltirile mărunte fracțiuni a schismaticilor conduși de apostatul Dr. Farsky, a căror număr scade mereu. Un mare rol a avut la acest congres Mgr. Sramek, care face parte din consiliul de miniștri.

Știri mărunte.

Personale. Urmând vizitația canonică începută în protopopiatul Roșiei și în acela al Indolului și Aundului, I. Preasfinția p. mitropolit VASILE nu se va întoarce la reședință decât în sara zilei de 21 Septembrie.

— Mgr. Dr. Gregoriu Papp, profesor al Academiei teologice din Oradea-mare și fost procurator al bisericii noastre la Roma, a fost ales canonic al capitolului orădan, iar în locul lui a fost numit profesor de teologie p. Dr. Vasile Chirvai, până acum profesor secundar.

Concurs. P. V. Ordinariat arhiepiscopial publică, cu termenul de 20 Sept. c. concurs la parohia Șeulia română (protopopiatul Iernot).

Parastas pentru Gavril Precup. Măine, Duminică în 7 Sept. c. se împlinesc trei ani de la moartea mult regretatului Gavril Precup. Din acest prilej absolvenții anului școlar 1913/14, cari la această dată își au convenirea colegială, vor servi un parastas și vor depune o cunună la mormântul fostului lor profesor de clasă. — Publicul din Blaj e invitat să ia parte la acest act de pietate, care va avea loc în cimitirul orășănesc îndată după sf. liturghie din catedrală.

Locale. Măine, Duminică a douăsprezecea după Rusalii, va predica în catedrală p. Augustin Caliani, directorul liceului de băieți.

— O bună hotărâre a noului nostru Consiliu comunal este dispoziția ca pe viitor *repausul dominical să fie* mai riguros observat din partea tuturor comercianților și meseriașilor. Era într'adevăr foarte supărător că atâtea prăvălii creștine se țineau deschise chiar și pe timpul liturghiei din catedrală, în vreme ce comercianții de lege mozaică înțelegeau să respecte sabbatul lor. De acum totul atârână de la sancțiunile ce se vor aplica față de cei care ar încerca să nu respecte ordinul, dar mai ales de la împrejurarea dacă Consiliul a înțeles — cum ne place să credem — să impună ordinul său și multelor crășme de pe teritoriul comunei.

— Un alt lucru, de care ar trebui să nu-și uite membrii noului Consiliu comunal, este *iluminarea fostului Blaj-sat*, și cu deosebire a distanței percorse de pietoni de la gară până la »Piu-garul«, care pe timp fără de lună, ori ploios, este cu totul impracticabilă.

Arcul de triumf. Clădit la repezeală — ca atâtea alte lucruri improvizate de mântuială, ori pentru a servi anume scopuri politice ale cutărui partid de la cârmă —, așa numitul »Arc de triumf«, din capitală, a ajuns o rușine a țării întregi. »Ridicat, ca să ducă mai departe în vremurile de mâine amintirea marilor fapte cu cari s'a încheiat desrobirea neamului, arcul acesta reclamă totuși, după abia trei ani de existență,

o urgentă dărâmare. Iar cece ar fi trebuit să reprezinte și o podoabă pentru singura preumblare a capitalei noastre, dă mai curând impresia unei pacoste, pe care gardul de scânduri înconjurător face bine că o ascunde cel puțin în parte. Ruinat și schilodit la ambele picioare, arcul acesta de triumf începe să devină o primăjdie pentru siguranța publică, dupăcum este o notă discordantă în estetica generală a șoselei Kiseleff«. Așa citim aceste cuvinte în coloanele din 3 Sept. c. ale »Viitorului«, semioficiosul guvernului, care cere reclădirea lui din piatra solidă a munților noștri. — »Viitorul« are dreptate, dar arcul trebuia făcut de la început din astfel de pietre, ca nime să nu poată vedea în ruina și dărâmare a lui de după trei ani un semn al dărâmării unității noastre naționale, pe care era chemat s'o simbolizeze. Incoronarea se făcea poate atunci mai târziu și — mai știi? — poate n'ar fi prezidat'o actualul guvern, dar țara era cruțată de această mare rușine.

A murit Nicolae Mișu. Unul din puținii noștri diplomați de carieră, care ca ministru plenipotențiar în centrele cele mai importante pentru politica externă a neamului nostru (Sofia, Viena, Londra), a adus țării neprețuite servicii, Nicolae Mișu, numit în timpul din urmă ministru al Casei regale, s'a stins săptămâna trecută în urma unei maladii, care îl ținuse de mult pe patul durerii. Ca o răsplătă pentru marea sa dragoste de neam, guvernul i-a făcut Miercuria trecută funeralii naționale și — ce este mult mai important — întreagă presa română, fără deosebire de culoare politică, a apreciat munca lui cu simpatie unanimă, un lucru atât de rar în zilele noastre.

Dela Conservatorul de muzică din Cluj ni-se cere publicarea următoarelor șire: »Inscrierile la Cons. de muzică și artă dramatică din Cluj se vor ține din 15—20 Septembrie. Examele de admitere vor ține din 23—27 Sept. fiecare specialitate într'o zi anume. Informațiuni detaliate se găsesc în broșura *Informațiuni*, ce se poate primi dela Secretariatul Conservatorului. — Direcțiunea«.

Direcțiunea cursului cantoral ne roagă să anunțăm pe elevii cursului de primăvară, că partea a doua a cursului din acest an se va deschide la 1 Octombrie c., având să se prezinte cu toții încă pe ziua de 30 Septembrie. — Elevi noi acum nu se primesc.

† **Maria Victoria Dr. Mălaiu**, soția părintelui Dr. Titus Mălaiu, profesor la Academia de teologie din Gherla, s'a stins la 24 August c. în vrâsta de 26 ani, în anul al cincilea al fericitei sale căsătorii. Alături de cei doi orfani minori, rămași fără mamă, și de nemângăiatul său soț, căruia și pe această cale îi trimitem condoleanțe sincere, o deplâng număratoase rudenii. — Odihnească în pace!

† **Cornelia Moldovan**, fiica protopopului nostru din Dicioșanmărtin, s'a stins în 30 August c. la vrâsta de abia 16 ani. O deplâng număratoase rudenii. — Fie-i partea cu dreptii!

Aviz. Taxa de întreținere anuală la internatul de lângă liceul »Gh. Șincai« din Baia mare va fi 9000 Lei, în 3 rate de câte 3000: la intrare, la 15 Decembrie și la 15 Martie. S'au luat toate dispozițiile, ca atât proviziunea, cât și curățenia și încălzitul să fie ineseptionabile. — *Direcțiunea internatului.*

□ □ RECLAMA □ □
□ □ este sufletul comerțului □ □

Telefonul „Unirii“.

Ș. Ploști. Am primit cele trimise și Vă mulțumim pentru prețioasa contribuție. Vi vom face loc cu plăcere, îndatăce vom dispune de spațiul necesar.

»Telegraful român«. Sibiu. Putând abia acum răsfoi colecția de peste vară a ziarului Dv. vedem cu mirare, că scrisul nostru din Nr. 29, brodat pe marginea enciclicei calendaristice a sf. Sinod, a avut darul să vă cam supere. Bănuim însă, că supărarea nu s'a produs atât pentru șirele noastre prea puțin ofensive, cât mai mult pentru auto-mărturisirile — neapărat supărătoare pentru o mentalitate ortodoxă —, cuprinse în numita enciclică. Și cum Dv., evident, nu Vă puteați război cu sf. Sinod, care a avut imprudența să facă mărturisiri atât de prețioase... pentru noi, Vă descărcați, vorba vine asupra noastră, făcând constatarea că »intortochiem« lucrurile și că suntem »necuvinișoși«. — Ei bine, nu »intortochierea« o faceți Dv. cari trebuie să înghitiți gălușca sf. Sinod, iar cât pentru »necuvinișoși« credem că e mai bine s'o lășăm incurcată. Asupra mărturisirilor sf. Sinod poate să mai revenim însă, și asta singur pentru a Vă arăta, că n'aveți dreptate.

Dr. B. Cluj. Ca o mică contribuție la dosarul propagandei ortodoxe »cinstite« și ca un zdrobitor memento pentru ceie au avut tupeul de-a atribui totuși bisericii noastre intențiunea de-a face proselitism »cu revolverul și cu cuțitul«, dăm aici, deocamdată fără alt comentariu, următoarele șire dintr'o corespondență ce ni s'a trimis zilele acestea: »Urgia neuniților se desfășoară tot mai tare și la noi. În Maramurăș începe să opereze faimosul domn Pașca, care în 28 August, la sărbătoarea Maicii Domnului, a spart ușa bisericii din Ferești, spunând, fără pic de genare, în gura mare, că vor intra pe aceeași cale în toate bisericile unde numai vor voi. În comuna Leurda, de lângă Dej, preotul neunit a deschis — acum pentru a treia oară — cu cheia falsă ușa bisericii noastre, intrând cu puterea într'ansa, într'un timp când misionarul nostru slujea în biserică din celălalt capăt al comunei, la Gârbou«.

B. Baia-mare. Mulțumindu-Vă pentru interesul ce ne purtați, Vă anunțăm ca suma trimisă am primit-o, cheltând aici abonamentul pentru parohiile Mocira, Recea, Grosi, Tăuții de jos, Băița și Satul nou de jos. Pentru Tăuții de jos am mai primit în 6 III c. Lei 130, așa că suma trimisă acum a trecut-o în abonamentul anului 1925. La Recea a fost greșală — e altă Recea —, dar i-am trimis acum ulterior toți numerii lipsă.

M. Blaj. Văzând în suprasolvirea cu care ne onorați o încurajare la lupta pe care o ducem pentru biruința adevărului, Vă mulțumim din tot sufletul, rugându-Vă să ne păstrați și pe viitor aceleași bune sentimente.

C. Oena Dejului. Suma trimisă am primit-o. Pe anul curent mai restăți cu 20 Lei.

R. Arad. Vă răspundem în scrisoare.

Preoțime! Nou Apărut!

Predici la morți

de I. MARGA, protopop

1 expl. 35 lei, plus porto.

Se află la Librăria Anca. Cluj.

(33) 10—10

„ORIZOL“

Cremă pentru frumusețe — Efect sigur!
Depozit principal: Farmacia Dr. Geza Biro — Cluj piața Unirii. || Se poate avea în toate farmaciile și drogueriile.

CLOPOTE

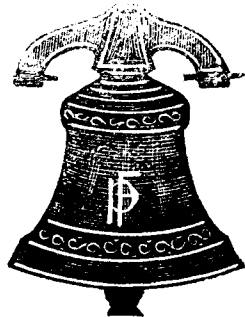
Și obiecte bisericesti fără bani,

garantate pentru 50 ani

găsiți numai la:

prima fabrică

de clopote din România mare

Frații D. W. Popescu & Comp.

Strada Ioan Maiorescu Nr. 9.

BUCUREȘTI. (70) 42—52

Furnizorii Curții Regale și al sfințelor mitropolii, episcopii și biserici din Ro-

: : : : mânia întreagă. : : :